

היו "בעלי מלאכה" עניים, ולא יכלו להמכו המיכה הגונה, כי אם בנתנם לו לאכול על שלחנם יום לשבוע. בזעלווא קראיהו כל יודעיו בשם: "ישראל שלמה האיינקעס", יען כי הוא היה נכד חרש-מסגר ידוע בעיר הזאת, "שלמה האיינקעס". אבינו זקנו היה כבן שמונים שנה, עני וגר בביתו הקטן והנמיך, הנימה בכל יום לנפול מרוב זקנותו, עד כי כל רואי הבית הזה ויושביו התפללו: "יהי רצון שלא יעשה ביתם קברם" . . . כי סכנת נפשות ממש היתה לגור בבית הרעוע הזה.

בזעלווא החל המנוח ללמוד בהתמדה גדולה: תנ"ך עם באור, דקדוק שפ"ע, שפת הארץ ודקדוקה, תורת דחשבון, שפות אשכנז וצרפת, רומי ויון ועוד. כל הימים למד תלמוד עם מפרשיו, כי ירא את נוחני לחמו השונאים את הספרים והלמודים החצינים, ורק את לילותיו עשה כימים ויקרישם כליל לתורה ולחכמה ויהגה בספרים שונים אשר השיג. כתורי "בעלי בתי" זעלווא ונכבדיה, אשר התימרו ג"כ למשכילים, כי ישבו כל הימים בבית המדרש בעזרת הנשים וישננו על פה עם נגון הנמרא: "פקדת, פקדתי, פקד" וגו' מ"לוח הפעלים" של "המסלול" וגם קראו בחשאי את הספר "אהבת ציון", — הבחורים האלה הכירו היטב את ישראל שלמה האיינקעס בעל הכשרונות וכבדוהו מאד וישתדלו להקל מעט את משא חייו הקשים ולעזור לו בכל אשר יכלו: הם השיגו בערו איזה "ימים" שחסרו לו, קבצו בערו אצל מכריהם מעט כסף ויחפרו לו מעיל פשוט (כי בגדיו היו קרועים למאד בכואו לזעלווא), השאלו לו ספרים שונים שהיו להם ויחנו לו לפעמים איזו אגורות לקנות ניר לכתיבה. אך "אין הקומץ משביע את הארי", כי הוא הרבה לכתוב, עד כי לא הספיקו לו האגורות האחרות שנחנו לו מרחמיו בכל שבוע ושבוע לקנות ניר. בעת ההיא — אזכור — הביא הכורך אל "בית המדרש דחומה", שהוא למד בו שני שסי"ם גמרות גדולות מדפוס ראם הידוע; וימצא ישראל תחבולה נכונה להשיג ע"י ניר חלק הטוב לכתיבה: בלילה, בלילה, בישבו לבדו עד שעה מאוחרת בבית המדרש, קרע מעט מעט את עלי הגמרות החלקים ויכתוב עליהם את הגית רוחו, וכעבור ירחים אחדים למלאכתו זאת, לא נמצא אף עלה אחד חלק אצל הטבלאות בשני השסי"ם החדשים . . . ועוד דבר אחד מעיד על התמדתו הגדולה: בלילות חרף הארוכים, בכואו לישון אצל אביו זקנו שלמה האיינקעס, היה חשך בבית, כי עניותם הגדולה לא נתנתם להדליק מנורה בביתם, אך ישראל חפץ ללמוד, או לכתוב, ומה עשה? מטתו עמדה אצל החלון הקטן, ובכך סמך את עצמו על יד החלון ויכתוב לאור השלג והלבנה עד אור הבקר. — כח זכרונו היה גדול מאד, עד כי היה בכחו לקרוא אך פעם אחת איזה שיר או מכתב גדול, והכף ומיד קראו על-פה להמהון לב כל רואיו. הוא בעצמו לא התנאה מעולם בכשרונותיו הנפלאים ולא נתן להם כל יהרון ויהי ענו ומצניע לכת למאד. הוא ידע על-פה את שני הספרים "ישעיהו" ו"משלי", מתחלתם עד סופם, אף כי לא למד מעולם על-פה; ולא די שידע את שני הספרים הנזכרים על-פה כסדרם, אך גם קראם על-פה להפך, מסיף הספר עד ראשיתו. בעת ההיא הרבה לכתוב שירים, פיוטים, מצבות, קינות ו"ציונים", כי עמו היה כמעין המתגבר. הוא שלח פעמים אחדות שירים ומאמרים אל העתונים העבריים, אך הם ענוהו על פי רוב, כי פרי עמו עורנו פ"י בוסר, וייעצוהו לקרוא ולשנות הרבה, וסוף הכבוד לביא; וכן עשה: הוא הוסיף ללמוד בשקידה רבה: שפות רופ, צרפת, אשכנז, אנגליא, רומי ויון (שפת עבר ודקדוקה ידע היטב בעת ההיא); וכאשר בא לאחד החגים אל כפר אביו, ראהו שם אדוני הכפר, אשר גר בעצמו בפאריו ורק בא לעתים רחוקות אל אחוזתו, וידבר אתו צרפתי, ויתפלא על גודל כשרונותיו, באמור לו המנוח, כי למד את השפה הזאת רק מספרי למיד וקריאה, בעזר מלון צרפתי קטן אשר השיג, יען כי היטיב לרבר צחות. ויתן לו האיש איזה עשרות ספרי צרפת טובים שהיו ת"י בארמונו, ויבטיחהו לחמוך בידו בכל אשר יוכל, בנסעו חוצה לארץ להשתלם שם בלמודים, הבטיח ויקים את הבטחתו. הוא שלח לו מפאריו ספרים צרפתיים שונים, הנחוצים לו ללמודיו, וגם עהונים שונים למקרא; ולפעמים שלח לו גם איזה רופ"כ. (שאר יבוא).

הסיפור של ישראל אלינאוויטש ז"ל.

ב"הצפירה" גליון ק"א קראתי את הידיעה הקצרה הזאת: "סופרנו ה' ווער-ניקאוויטש מודיע אותנו בתלגראם מקא-נינסבערג, כי התלמיד החכם והסופר הצעיר ורב תבונות, הקאנדידאט לפלוסופיא אָלינאוויטש גוע ויאסף אל עמיו". בקראי את הדברים המרים האלה נדהמת, כי מי ידע כמוני את חיי הסופר הצעיר ובעל הכשרונות ישראל אָלינאוויטש? ידעתיו פנים אל פנים, ידעתי את רוחו העשוי לבלי חת, את רצינו הכביר לתורה ולמדע ואת כל ההרפתקאות דעדו עליו בשפחות ימי חייו. שש שנים תמימת ישבנו יחד בעיר מולדתי זעלווא ואדעהו היטב, כאשר ידע איש את אחיו. ולכן אחשיב לא למיתר לספר לפני קוראי "הצפירה" פרטים מחיי האיש הצעיר הזה, שירד בדמי ימיו שאולה.

י. אָלינאוויטש נולד לאביו הנפח העני בשנת תרל"ב באחד הכפרים בסביבות זעלווא מחוז וואלקאוויסק. בימי ילדותו כבר התנכר הנער כי לגדולות נוצר ע"י "תפיסתו" המהירה וכח זכרונו הגדול; אך מה יכול לעשות לו אביו העני, החי חיי צער ודחוקת ממלאכתו על אדמת אדוני הכפר? הוא חנך את בנו כשאר אבות ישראל בעת ההיא וגם בזמן הזה: בהיותו עוד נער קטן הביאהו וואלקאוויטש ושמסרהו אל "התלמוד תורה" המקומי וישג לו "ימים" . . . הנער עשה חיל בלמודיו, ואחרי עכור שנים אחדות ללמדו שם, יצא שמו לתהלה ויקראוהו בשם הכללי הידוע: "עלוי". בוואלקאוויטש גר כחמש שנים, וילמד שם תלמוד, וגם לא מנע עצמו מן ההגיון, כי בסתר למד תנ"ך ויקרא ספרי-עבר מכל הבא בידו. בהיותו כבן ארבע עשרה שנה כבר החל רוח השיר לפעמו ויכתב ספר שירים ודברי "מליצה" שונים; ואף כי פרי-עמו היו אז עוד פרי-בסר, בכל זאת התנכר הנער כי לגדולות נוצר וכל יודעיו חזו לו עתידות. בכואו לזעלווא היה בן חמש עשרה שנה. בעיר הזאת גרו בני משפחתו, אבי אביו ואחיו, וכלם